IX kadencja

KANCELARIA SEJMU
Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

■ **Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej (nr 102)**

z dnia 27 października 2021 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej (nr 102)

27 października 2021 r.

Komisja Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej, obradująca pod przewodnictwem posła **Tomasza Ławniczaka (PiS)**, przewodniczącego Komisji, rozpatrzyła:

– informację ministra spraw wewnętrznych i administracji na temat wsparcia gmin popegeerowskich ze środków Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych.

W posiedzeniu udział wzięli: **Paweł Szefernaker** sekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji ze współpracownikami, **Mariusz Marszał** doradca przewodniczącego Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej ds. legislacyjnych, **Monika Małowiecka** przedstawicielka Unii Metropolii Polskich.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Kamil Basicki**, **Sławomir Jakubczak**, **Agnieszka Jasińska** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych.

Przewodniczący poseł Tomasz Ławniczak (PiS):

Otwieram 102. posiedzenie Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej. Witam panie i panów posłów. Witam również zaproszonych gości. W szczególności witam przedstawiciela rządu pana ministra Pawła Szefernakera, sekretarza stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji. Witam pana Grzegorza Ziomka, dyrektora Departamentu Administracji Publicznej w MSWiA. Witam też przedstawicieli korporacji samorządowych: panią Monikę Małowiecką z Unii Metropolii Polskich oraz pana Mariusza Marszała ze Związku Gmin Wiejskich RP.

Na podstawie listy obecności stwierdzam kworum. Porządek dzienny dzisiejszego posiedzenia przewiduje rozpatrzenie informacji ministra spraw wewnętrznych i administracji na temat programu wsparcia dla gmin, w których funkcjonowały PGR-y, w ramach Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych.

Proszę pana ministra Pawła Szefernakera o przedstawienie informacji. Panie ministrze, oddaję głos – proszę uprzejmie. Umawiamy się, że ten, kto się wypowiada, robi to bez maseczki.

Sekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Paweł Szefernaker:

Dziękuję bardzo.

Panie przewodniczący, szanowni państwo, szczegółową informację otrzymali państwo w formie pisemnej. Ja powiem tak – rząd w związku planowanymi różnorodnymi programami związanymi z inwestycjami podjął także w ciągu ostatniego roku szczególne działania dotyczące wsparcia terenów popegeerowskich. I właśnie w ramach Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych był przeprowadzony specjalny nabór na inwestycje lokalne dla gmin, na terenie których funkcjonowały kiedyś państwowe gospodarstwa rolne. Początkowo była to kwota 250 mln zł, która miała być przeznaczona na ten cel, ale ostatecznie w trakcie realizacji programu kwota została zwiększona do 340 mln zł. Wnioski można było składać na początku roku, od 4 stycznia do 12 lutego. Ostatecznie pomimo limitów – każda gmina mogła składać maksymalnie trzy wnioski na łączną kwotę 5 mln zł – wpłynęły wnioski na łączną kwotę 5 mld zł. To pokazuje, jak wielo-

krotnie przekraczały one możliwości tego programu, ale to też pokazało, jak wielkie są potrzeby na terenach popegeerowskich w gminach, gdzie przez lata nie były kierowane inwestycje.

W ramach wniosku gmina musiała uzyskać opinię właściwego oddziału terenowego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa i zaświadczenie, że jest gminą, na terenie której funkcjonowało państwowe gospodarstwo rolne. Jednocześnie planowana inwestycja miała być inwestycją związaną z danym terenem. Nie mogłaby to być inwestycja, z której nie korzystaliby mieszkańcy terenu popegeerowskiego. Zakończenie tego naboru jest już za nami. Były to przede wszystkim inwestycje o charakterze infrastrukturalnym: kwestia kanalizacji sanitarnej, kwestia dróg wewnętrznych, kwestia centrów wsi umożliwiających integrację społeczną, kwestia organizacji świetlic, obiektów bibliotecznych, remiz strażackich. Właśnie na takie inwestycje gminy składały wnioski.

W związku z tym, że w ramach naboru trzeba było podzielić środki w taki sposób, żeby trafiały przede wszystkim tam, gdzie było najwięcej pracowników PGR, a także tam, gdzie funkcjonowało najwięcej takich gospodarstw, przyjęto algorytm, który uwzględniał liczbę pracowników na dzień likwidacji PGR-u i liczbę PGR-ów na terenie województwa. Z algorytmu wynikało, że najwięcej mieszkańców, jak i najwięcej państwowych gospodarstw rolnych było w województwach zachodniopomorskim oraz warmińsko-mazurskim. Stąd największe kwoty przekazano do tych województw. Wojewodowie rekomendowali tam inwestycje rzędu 1–2 mln zł (maksymalnie 3 mln zł), ale często też wartości kilkuset tysięcy złotych. Najmniej środków w ramach programu – z tego względu, że najmniej było PGR-ów i najmniej byłych pracowników – przekazano do województw świętokrzyskiego i małopolskiego. Pomiędzy tymi wymienionymi czterema województwami ulokowały się pozostałe województwa. Tak więc najmniej środków, bo 5 mln zł, trafiło do województwa świętokrzyskiego, a najwięcej do województwa zachodniopomorskiego, gdzie przekazano 47 mln zł.

W konsekwencji tego naboru Rada Ministrów uznała, że potrzebne są tego typu programy w przyszłości, bowiem skala wniosków pokazała, jak wielkie są potrzeby. Pan premier Mateusz Morawiecki zadeklarował, że także w tym roku w ramach Rządowego Funduszu Polski Ład ogłoszony zostanie drugi nabór skierowany specjalnie do gmin popegeerowskich. Dziś podczas Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego pani prezes Banku Gospodarstwa Krajowego zapowiedziała, że tego typu komponent jest przez BGK przygotowywany i będzie w tym roku realizowany. Pan premier zapowiedział, że to będzie przynajmniej 1 mld zł na inwestycje na terenach popegeerowskich. Pozostanie kwota 5 mln zł jako limit na inwestycje, dzięki temu będzie można zrealizować wiele inwestycji na terenach, gdzie do tej pory tych inwestycji nie było, gdzie też gminy nie inwestowały albo nie inwestowały tak intensywnie jak na innych terenach. Dziś także pani prezes BGK podczas Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego zapowiedziała – w związku z tym, że budżetów gmin popegeerowskich nie stać na wkład własny do tego typu inwestycji – że będzie wymagane zaledwie 2% wkładu własnego, czyli będzie 98% dofinansowania z „Programu inwestycji strategicznych".

Kończąc, dodam, że w ramach szerokiej idei docenienia tych terenów i alokacji kolejnych środków na tych terenach trwa dziś kolejny nabór wniosków na wsparcie dzieci i wnuków byłych pracowników PGR w rozwoju cyfrowym. To są granty w ramach środków programu „Polska cyfrowa", gdzie uczniowie wnukowie byłych pracowników PGR mogą takie wnioski składać. Program cieszy się dużym zainteresowaniem. Ma on na celu likwidację wykluczenia cyfrowego na terenach popegeerowskich. To wykluczenie było bardzo widoczne podczas nauki zdalnej w ostatnim roku szkolnym, gdzie wiele rodzin, szczególnie wielodzietnych, musiało wybierać, które z dzieci mogło być na której lekcji. Chcemy, aby także dzieci na terenach wykluczonych cyfrowo – a takimi terenami są tereny popegeerowskie – mogły korzystać z komputerów, z internetu, ponieważ w ramach naboru programu „Polska cyfrowa" także będzie dostęp przez dwa lata do internetu.

Ja trochę wychodzę poza konkretny temat dzisiejszego posiedzenia, aczkolwiek jestem przekonany, że jeśli Wysoką Komisję interesują inwestycje i środki, które trafiają

na tereny popegeerowskie, to również i te programy mogą państwa zainteresować. Pozostaję do dyspozycji, jeżeli chodzi o szczegóły, o ile państwo zechcecie i pojawią się pytania.

Przewodniczący poseł Tomasz Ławniczak (PiS):

Dziękuję bardzo panu ministrowi.

Otwieram dyskusję. Zgłaszał się pan poseł Andrzej Gawron, oddaję panu głos.

Poseł Andrzej Gawron (PiS):

Dziękuję bardzo, panie przewodniczący.

Wysoka Komisjo, panie ministrze, dziękuję za te szczegółowe informacje. Dobrze, że taki program funkcjonuje, że właśnie te zaniedbane tereny, które przeszły ciężkie czasy, zostały zauważone i gminy mogły dostać środki, które poprawiają infrastrukturę, które poprawiają te rzeczy, które są dla nich najbardziej istotne.

Jednak, panie ministrze, chciałbym zwrócić uwagę na możliwość poprawienia tego algorytmu. Bowiem z mojego powiatu lublinieckiego cztery z ośmiu istniejących gmin, które składały wnioski, nie dostały żadnych środków. Niestety powiat lubliniecki jest w województwie śląskim i jeśli był brany pod uwagę algorytm wynikający z liczby pracowników i ilości PGR-ów, to rzeczywiście w województwie śląskim nie najlepiej to wypadło, bo jest to duża aglomeracja, a PGR-ów było niewiele. Jednak są w nim powiaty, gdzie funkcjonowały PGR-y, a przy takim algorytmie zostały pokrzywdzone. Może jednak dzielić te środki nie na województwa, tylko na powiaty? Bo, jak powiedziałem, w tym układzie żadna z przywołanych przeze mnie gmin popegeerowskich nie mogła z tych środków skorzystać.

Dziękuję.

Przewodniczący poseł Tomasz Ławniczak (PiS):

Dziękuję bardzo.

Czy ktoś jeszcze? Pan Wiesław Buż, proszę bardzo.

Poseł Wiesław Buż (Lewica):

Panie, przewodniczący, Wysoka Komisjo, panie ministrze, ten program ma określone cele i spełnia zamierzone zadania. Jednak z perspektywy czasu – jako że należę pokoleniowo do osób, które ten czas pamiętają w pewnym sensie autopsji – nasuwa mi się pewne spostrzeżenie. Otóż na terenie na przykład mojego województwa podkarpackiego działały spółdzielnie produkcyjne. W żadnym programie nie uwzględniono poparcia czy też dofinansowania również tych obszarów. Są gminy, na terenie których działały jedna, dwie czy kilka spółdzielni produkcyjnych. One praktycznie zajmowały się tą samą działalnością co PGR-y. Różnił je tylko inny charakter właścicielski (członkostwo, udziały itp.), aczkolwiek było to tak zrobione, że z tych udziałów czy członkostwa były symboliczne kwoty, a tak naprawdę produkowano czy wytwarzano żywność, przetwory owocowo-warzywne itd. Te podmioty również miały ogromny wpływ na stan gospodarczy czy infrastrukturę całej gminy.

Moje pytanie zmierza tym kierunku – czy nie należałoby również wyciągnąć pomocnej ręki w ramach tego funduszu? Być może trzeba byłoby go wzmocnić, trzeba byłoby dokonać głębszej analizy, gdzie taka pomoc być powinna. Myślę, że temat jest interesujący. Mam przed oczami jedną z takich spółdzielni, gdzie zresztą pracowałem jako młody chłopak, więc mam też pewną ocenę, jak to było. Na pewno na tych obszarach też odcisnęły się zaniedbania i tam również należałaby się jakaś pomoc i wsparcie. Można byłoby to łatwo zidentyfikować. Trzeba byłoby tylko popracować. Społeczności lokalne byłyby wdzięczne rządowi i państwu za zwrócenie na nich uwagi.

Mamy również tereny – nie będę już rozwijał tego zagadnienia szczegółowo – poigloopolowskie. To idealnie ta sama sprawa. Tak samo te obszary były w pewnym sensie zaniedbane czy zdegradowane. Dlatego dołączyłbym te tereny do tego pakietu obszarów, które należałoby objąć wsparciem, bo tam szerzy się bieda. Igloopol obejmował swym zasięgiem tereny bieszczadzkie i uważam, że one również są terenami zaniedbanymi. Stąd prośba, aby zwrócić na to uwagę i ewentualnie teraz czy w najbliższej przyszłości dokomponować je do projektu ministerstwa i rządu.

Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Tomasz Ławniczak (PiS):

Dziękuję.

Czy jeszcze ktoś z państwa? W takim razie po tych dwóch pytaniach pan minister, proszę uprzejmie.

Sekretarz stanu w MSWiA Paweł Szefernaker:

Bardzo dziękuję za wnioski, które panowie tutaj przedstawili. Po pierwsze, chciałem zadeklarować, jeśli chodzi o ten algorytm – to dobry pomysł, żeby być może przeanalizować to pod kątem powiatów. Bo faktycznie w samym województwie śląskim nie było tych PGR-ów dożo, ale w jednym czy w dwóch powiatach mogła być kumulacja. Zatem rzeczywiście, może to być bardziej sprawiedliwy podział i spróbujemy to tak zmienić. Tylko żeby państwo mieli świadomość, że w latach 90. i później ten temat nie był tematem, którym zajmowała się władza centralna. Dzisiaj na poziomie administracji centralnej musimy wiele dokumentów czy wiele różnych informacji po prostu wyszukać. Tak więc, jeżeli będzie możliwość, żeby podzielić to na powiaty, to podzielimy to na powiaty.

Jeżeli chodzi o rolnicze spółdzielnie produkcyjne, to o przygotowanie takiej analizy poproszę KOWR. Oczywiście struktura była całkowicie inna i własność, jeśli chodzi o nieruchomości, inaczej wyglądała, ale być może uda się również włączyć te tereny. Na razie nie chciałbym składać tu deklaracji ze względu na to, że nasze ministerstwo tym się zajmuje, bo jesteśmy właściwi od spraw administracji i relacji z samorządem, a tematy związane ze spółdzielniami rolniczymi nie są nam tak bliskie. Stąd poprosimy KOWR, aby nam przygotował analizę w tej sprawie.

Przewodniczący poseł Tomasz Ławniczak (PiS):

Dziękuję bardzo.

Szanowni państwo, czy jeszcze ktoś chciał zabrać głos? Proszę bardzo, kolega Jerzy Małecki.

Poseł Jerzy Małecki (PiS):

Panie przewodniczący, panie ministrze, mam taką sugestię i prośbę. Otóż te środki dedykowane są dla gmin, ale samorządy powiatowe także mają na przykład dużo dróg na terenach wiejskich. Zatem czy nie można by się zastanowić i przychylić do tego, aby część pieniędzy przeznaczyć dla powiatów?

Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Tomasz Ławniczak (PiS):

Dziękuję.

Pan minister, proszę.

Sekretarz stanu w MSWiA Paweł Szefernaker:

Rozmawiałem z Bankiem Gospodarstwa Krajowego na ten temat i nie wykluczam, że będzie też nabór dla powiatów. Jesteśmy w trakcie weryfikacji możliwości zmian w tej aplikacji przygotowanej do naboru.

Przewodniczący poseł Tomasz Ławniczak (PiS):

O głos prosi jeszcze pan poseł Waldemar Sługocki, potem kolega Marek Kwitek. Proszę uprzejmie.

Poseł Waldemar Sługocki (KO):

Ja chciałem jeszcze wzmocnić, panie ministrze, ten głos, bo wiele dróg powiatowych prowadzi właśnie do takich miejscowości, do takich gmin. Zatem gdyby się udało – ale nie zmniejszając oczywiście nakładów, bo w całej rozciągłości wspieram ten program – uwzględnić powiaty, chociażby ze względu na infrastrukturę drogową… Te drogi są w stanie opłakanym, a jak wiemy, jednostki samorządu terytorialnego szczebla powiatowego borykają się z największymi problemami finansowymi. Tak więc ta propozycja kolegi jest jak najbardziej godna poparcia.

Przewodniczący poseł Tomasz Ławniczak (PiS):

Proszę uprzejmie, kolega Marek Kwitek.

Poseł Marek Kwitek (PiS):

Panie przewodniczący, panie ministrze, szanowni państwo, wczoraj na spotkaniu z samorządowcami w Kielcach był wiceprezes Banku Gospodarstwa Krajowego i właśnie zapewnił, że nie będzie rozróżnienia. Tak więc samorządy powiatowe też mają aplikować w tej kolejnej edycji. To tyle tytułem informacji z wczorajszego dnia.

Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Tomasz Ławniczak (PiS):

Dziękuję.

Czy pan minister jeszcze?

Sekretarz stanu w MSWiA Paweł Szefernaker:

Tak. Ja o to też zabiegałem, bo rzeczywiście powiaty mają problemy z dochodami własnymi, a mają mnóstwo dróg, które trzeba remontować. Nawet jak porównywaliśmy ostatnio jeden z powiatów na Dolnym Śląsku, to okazało się, że gdyby powiaty otrzymywały takie same sumy jak gminy, to gminy mogłyby bardzo szybko drogi wyremontować, natomiast dla powiatów trwałoby to kilkadziesiąt lat. Tak więc zgadzam się z tym. Musimy tylko jakby formalnie przepracować tę kwestię, bo proszę mi wierzyć – jako pomysłodawcy, mówiąc nieskromnie – ale w wielu instytucjach rangi centralnej, gdzie wydawałoby się, że dane dotyczące funkcjonowania PGR-ów powinny być, trzeba było dużej determinacji, także tej politycznej, żeby przebrnąć przez te tematy. Cieszę się, że jest to realizowane, ale jednocześnie musimy to sprawdzić w KOWR. No ale skoro mamy już gminy, to łatwiej będzie z powiatami, żeby ocenić, że te inwestycje powinny być kierowane właśnie do miejscowości popegeerowskich. Bo państwo bardzo dobrze wiedzą, że to wójt musi decydować, na co wydać te środki, i zazwyczaj decyduje się, żeby wydać środki tam, gdzie mieszka więcej osób, a nie mniej. I tam, gdzie mieszka mniej, przez lata nic się nie dzieje. No i karetka nie dojedzie, autobus nie dojedzie. I właśnie po to są te środki, żeby wyrównać te szanse.

Przewodniczący poseł Tomasz Ławniczak (PiS):

Dziękuję bardzo.

Szanowni państwo, nie widzę już chętnych do zabrania głosu. Wyczerpaliśmy dyskusję. Zamykam dyskusję.

Zamykam również posiedzenie. Informuję, że protokół posiedzenia z załączonym pełnym zapisem jego przebiegu będzie do wglądu z sekretariacie Komisji. Dziękuję bardzo.